

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Imię i nazwisko autora rozprawy doktorskiej:

mgr inż. Konrad Rojek

Stopień naukowy oraz imię i nazwisko promotora rozprawy doktorskiej:

dr hab. inż. Anna Helena Mężyk, prof. UTH Rad.

Stopień naukowy oraz imię i nazwisko promotorza pomocniczego rozprawy doktorskiej:

dr Izabela Mlynarzewska-Borowiec

Tytuł rozprawy doktorskiej:

Zmiany międzynarodowej konkurencyjności gospodarki Polski i Niemiec po wejściu Polski do Unii Europejskiej

Badane w pracy zjawisko konkurencyjności międzynarodowej jest jednym z najczęściej stosowanych kompleksowych mierników do oceny stanu gospodarki narodowej, perspektyw jej rozwoju, jak również skuteczności prowadzonej przez rząd polityki gospodarczej. Problematyka wzrostu konkurencyjności gospodarki jest także coraz częściej podnoszona w debacie politycznej oraz w analizie ekonomicznej. Należy jednak podkreślić, iż pomimo tak dużego znaczenia tej kategorii ekonomicznej, nie posiada ona jednoznacznej i powszechnie przyjętej definicji. Ze względu na brak takiej definicji, określenie poziomu międzynarodowej konkurencyjności gospodarki jest w niektórych aspektach obszarem bardzo intuicyjnym. W rezultacie nie istnieje w badaniach ekonomicznych przyjęta i powszechnie akceptowana, jednolita metodyka pomiaru tego zjawiska, co przyczynia się do trudności w jego analizie i rozbieżności w ocenie wyników pomiaru. W związku z tym zasadne jest stwierdzenie, że podjęty w pracy problem badawczy jest ważny i aktualny oraz umożliwia wypełnienie luki badawczej.

Badając międzynarodową konkurencyjność gospodarki Polski autor pracy postanowił porównać to zjawisko z gospodarką Niemiec. Podjęte badania i analiza gospodarki Polski na tle Niemiec mogą posłużyć, jako wartościowy materiał w procesie poprawy międzynarodowej konkurencyjności Polski. Fakt ten uwarunkowany jest tym, iż Niemcy są krajem charakteryzującym się wysoką pozycją i zdolnością konkurencyjną. Okres badań obejmuje lata 1995-2018. Za punkt wyjścia do analizy przyjęto 1995 r., czyli rozpoczęcie oficjalnych starań o przyjęcie do Unii (8 kwietnia 1994 r. Polska złożyła wniosek). Ważnym momentem w badaniach

jest również 2004 r., w którym Polska została prawomocnie włączona w struktury UE. Reformy i przemiany gospodarcze dokonujące się w kraju w ramach przygotowań do członkostwa, jak również efekty integracji (handlowe, społeczne, technologiczne itp.) w okresie poakcesyjnym przyczyniły się w znacznym stopniu do poprawy międzynarodowej zdolności i pozycji konkurencyjnej polskiej gospodarki. Głównym celem rozprawy jest ocena zmian międzynarodowej konkurencyjności gospodarki Polski oraz identyfikacja czynników ją determinujących w porównaniu z międzynarodową konkurencyjnością gospodarki Niemiec w latach 1995-2004 i 2004-2018.

Pierwsze dwa rozdziały stanowią usystematyzowany przegląd zagadnień związanych z międzynarodową konkurencyjnością gospodarek narodowych. Natomiast w trzech następnych zawarto badania własne.

Pierwszy rozdział dotyczy istoty pojęcia międzynarodowej konkurencyjności oraz jej składowych. W części odnoszącej się źródeł tego pojęcia opisano różnice między konkurencją, konkurencyjnością i przewagą konkurencyjną. Ukazano również różne ujęcia tego zagadnienia w badaniach autorów zagranicznych i polskich oraz podmiotów instytucjonalnych. Analizą objęto także definicje wieloczłonowe przejawiające większą złożoność. Skupiono w sie w tym przypadku na poziomach międzynarodowej konkurencyjności gospodarki. Analiza literatury przedmiotu pozwoliła na sformułowanie autorskich definicji (syntetycznej i wieloczłonowej). Przedstawiono również krytyczne stanowiska oraz wątpliwości związane z koncepcją konkurencyjności gospodarki. W części dotyczącej składowych międzynarodowej konkurencyjności wyszczególnione zostały składowe o charakterze czynnikowym i wynikowym oraz związki i zależności między nimi.

W rozdziale drugim przedstawiono czynniki determinujące kształtowanie się międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej oraz mierniki i metody jej analizy. W pierwszej kolejności charakterystyczne poddano czynniki wewnętrzne i zewnętrzne (zależne i niezależne od danego kraju). Następnie omówiono czynniki podażowe i popytowe. Analizie poddano również czynniki wpływające na sferę realną i instytucjonalną. Omówiono także sprawność systemu gospodarczego. W ramach przeglądu metod analizy i mierników międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej skupiono się na metodach i miernikach pomiaru zdolności oraz pozycji konkurencyjnej.

Rozdział trzeci zawiera wyniki analizy międzynarodowej pozycji konkurencyjnej gospodarki Polski i Niemiec w latach 1995-2004 i 2004-2018. W ramach tej części pracy zbadano poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, pozycję w handlu międzynarodowym oraz pozycję technologiczną i innowacyjną obu gospodarek.

W rozdziale czwartym ujęto wyniki badań analizy międzynarodowej zdolności konkurencyjnej gospodarek Polski i Niemiec w latach 1995-2004 i 2004-2018. W pierwszej kolejności przedstawiono wyniki dotyczące wskaźników ogólnego rozwoju gospodarczego. Następnie mierników konkurencyjności systemowej. Posłużyono się również czynnikami wpływającymi na zdolność do sprzedaży dóbr i usług. Analizie poddano także zdolność do zwiększania atrakcyjności dla mobilnych czynników wytwórczych oraz zdolność inwencyjną i innowacyjną. Przedstawiono również konkurencyjność gospodarek omawianych krajów w świetle rankingów międzynarodowych. Skupiono się na dwóch najważniejszych, do których zaliczono Global Competitiveness Report opracowany przez Światowe Forum Ekonomiczne oraz IMD World Competitiveness Ranking sporządzany przez International Institute for Management Development.

W ostatnim rozdziale skonstruowano modele ekonometryczne mające na celu wskazanie składowych międzynarodowej zdolności konkurencyjnej, które odegrały największą rolę w kształtowaniu międzynarodowej pozycji konkurencyjnej badanych krajów. Dokonano tego poprzez wyjaśnienie kształtowania się PKB per capita w latach 1995-2004 i 2004-2018. Wykorzystano do tego zmienne objaśniające wyselekcjonowane spośród mierników poszczególnych międzynarodowych zdolności gospodarki Polski i Niemiec. Opracowano kolejno modele odnoszące się do kształtowania PKB per capita poprzez wskaźniki ogólnego rozwoju gospodarczego, konkurencyjność systemową, zdolność do sprzedaży dóbr i usług, zdolność do zwiększania atrakcyjności dla mobilnych czynników wytwórczych oraz zdolność inwencyjną i innowacyjną. Każdy z modeli ekonometrycznych został poddany weryfikacji w celu sprawdzenia jego praktycznej przydatności.

Pracę zakończono wnioskami, rekomendacjami dla sfery polityczno-gospodarczej oraz wykazem bibliograficznym. Wykorzystano studia literatury przedmiotu zarówno polskiej, jak i zagranicznej. Materiał empiryczny umożliwiający weryfikację hipotez został zgromadzony poprzez kwerendę międzynarodowych baz danych oraz publikacji instytucji zarówno międzynarodowych, jak i krajowych.

SUMMARY OF THE DOCTORAL DISSERTATION

Name and surname of the author of the doctoral dissertation:

Konrad Rojek, M.Sc.

Academic degree, name and surname of the dissertation supervisor:

Anna Helena Mężyk, Ph.D. prof. UTH Rad.

Academic degree, name and surname of the dissertation assistant supervisor:

Izabela Młynarzewska-Borowiec, Ph.D.

Title of the doctoral dissertation:

**Changes in international competitiveness of Polish and German economies after
Poland's accession to the European Union**

The phenomenon of international competitiveness studied in this paper is one of the most widely used comprehensive measures to assess the state of the national economy, the prospects for its development, as well as the effectiveness of the government's economic policy. The issue of increasing the competitiveness of the economy is also increasingly raised in political debate and economic analysis. It should be noted, however, that despite the importance of this economic category, it does not have a clear and universally accepted definition. Due to the lack of such a definition, determining the level of international competitiveness of the economy is in some aspects a very intuitive area. As a result, there is no accepted and universally accepted uniform methodology for measuring this phenomenon in economic research, which contributes to difficulties in its analysis and discrepancies in the evaluation of measurement results. Therefore, it is justified to state that the research problem undertaken in the study is important and up-to-date and makes it possible to fill the research gap.

Studying the international competitiveness of the Polish economy, the author of this paper decided to compare this phenomenon with the German economy. The research undertaken and the analysis of Poland's economy against the background of Germany can serve as valuable material in the process of improving the international competitiveness of Poland. This fact is conditioned by the fact that Germany is a country characterised by a high competitive position and capacity. The research period covers the years 1995-2018. 1995 was taken as the starting point for the analysis, i.e. the beginning of official efforts to join the EU

(Poland submitted its application on 8 April 1994). An important moment in the research is also 2004, when Poland was legally incorporated into the EU structures. The economic reforms and transformations that took place in the country in preparation for membership, as well as the effects of integration (trade, social, technological, etc.) in the post-accession period contributed significantly to improving the international capacity and competitive position of the Polish economy. The main objective of the thesis is to evaluate changes in the international competitiveness of the Polish economy and to identify the factors determining it in comparison with the international competitiveness of the German economy in the years 1995-2004 and 2004-2018.

The first two chapters provide a structured overview of issues related to international competitiveness of national economies. The following three chapters, on the other hand, contain own research.

The first chapter deals with the essence of the concept of international competitiveness and its components. In the part relating to the sources of this concept, the differences between competition, competitiveness and competitive advantage are described. It also presents different approaches to this issue in the studies of foreign and Polish authors and institutional entities. The analysis also covers multi-element definitions that manifest greater complexity. The focus in this case was on the levels of international competitiveness of the economy. The analysis of the literature on the subject allowed the author to formulate his own definitions (synthetic and multipartite). Critical positions and doubts related to the concept of competitiveness of the economy were also presented. In the section on the components of international competitiveness, the components of a factor and resultant nature have been specified, as well as relationships and dependencies between them.

The second chapter presents the factors determining the formation of international competitiveness of the national economy, as well as measures and methods for its analysis. First, internal and external factors (dependent and independent from a given country) were characterised. Then the supply and demand factors were discussed. Factors affecting the real and institutional spheres were also analysed. The efficiency of the economic system is also discussed. The review of methods of analysis and measures of international competitiveness of the national economy focuses on methods and measures of measuring capabilities and competitive position.

The third chapter contains the results of the analysis of the international competitive position of the Polish and German economies in the years 1995-2004 and 2004-2018. This part of the work examined the level of socio-economic development, position in international trade and the technological and innovative position of both economies.

The fourth chapter includes the results of the analysis of the international competitive ability of the economies of Poland and Germany in the years 1995-2004 and 2004-2018. First, the results of the indicators of general economic development are presented. Then the measures of systemic competitiveness. The factors influencing the ability to sell goods and services were also used. The ability to increase attractiveness for mobile factors of production and inventive and innovative capacity were also analysed. The competitiveness of the economies of the countries in question in the light of international rankings is also presented. The focus is on the two most important ones, which include the Global Competitiveness Report prepared by the World Economic Forum and the IMD World Competitiveness Ranking prepared by the International Institute for Management Development.

In the last chapter, econometric models were constructed to identify the components of international competitive capacity that played the greatest role in shaping the international competitive position of the studied countries. This was done by explaining the formation of GDP per capita in 1995-2004 and 2004-2018. For this purpose, explanatory variables selected from the measures of individual international capabilities of the Polish and German economies were used. Models relating to the formation of GDP per capita through indicators of general economic development, systemic competitiveness, ability to sell goods and services, ability to increase attractiveness for mobile factors of production, and inventive and innovative capacity were developed in turn. Each of the econometric models was verified to check its practical usefulness.

The paper ends with conclusions, recommendations for the political-economic sphere and a bibliographical list. Studies of the subject literature, both Polish and foreign, were used. Empirical material enabling the verification of hypotheses was collected through a search of international databases and publications of both international and national institutions.